

AV. EDUARD DRAGOMIR

AV. ROXANA PALIȚĂ

DREPT PROCESUAL PENAL

*SINTEZE PENTRU PREGĂTIREA EXAMENULUI
DE ADMITERE ȘI DEFINITIVARE
ÎN PROFESIA DE AVOCAT*

Copyright © 2009 Editura *Nomina Lex*

Toate drepturile rezervate Editurii *Nomina Lex*

Nici o parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul scris al Editurii *Nomina Lex*!

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DRAGOMIR, EDUARD

Drept procesual penal : sinteze pentru pregătirea examenului de admitere și definitivare în profesia de avocat / Eduard Dragomir, Roxana Paliță. - București : Nomina Lex, 2009

ISBN 978-973-88153-8-4

I. Paliță, Roxana

343.1(079.1)

Editura *Nomina Lex*:

București, Sector 6, Bd. Timișoara, nr. 19,

Bl. C6, Sc. B, Ap. 38

Tel./Fax. 021/413.40.27

Website: www.nominalex.ro

Departamentul difuzare carte:

Tel./Fax 021/413.40.27

Tel. 0745.757.098; 0723.845.248

Program: Luni/Vineri – 10⁰⁰-16⁰⁰

Website-uri: www.nominalex.ro;

www.ejuridice.ro;

www.admiterebarou.ro

Tipărit la Tipografia OTOPRINT

LISTA DE ABREVIERI

alin.	Alineatul
apud.	Citat după
art.	Articolul
B. Of.	Buletinul Oficial
B.J.	Buletinul Jurisprudenței
C. civ.	Codul civil român
C. com.	Codul comercial român
Cf.	Conform
C. fam.	Codul familiei
C. pen.	Codul penal
C. proc. civ.	Codul de procedură civilă
C. proc. pen.	Codul de procedură penală
Ed.	Editura
M. Of.	Monitorul Oficial al României
n.a. (n.n.)	Nota autorilor
nr.	Numărul
O.G.	Ordonanța Guvernului
O.U.G.	Ordonanța de Urgență a Guvernului
op. cit.	Opera citată
p.	Pagina
pct.	Punctul
S.E.E.	Spațiul Economic European
s.n.	Sublinierea autorilor
urm.	Următoarele
vol.	Volumul

Această lucrare este destinată persoanelor care vor să-și ușureze munca de pregătire a examenului de PRIMIRE sau DEFINITIVARE în profesia de AVOCAT, câștigând timpul pe care altfel l-ar pierde cu sistematizarea materiilor de învățat.

Aceste sinteze nu reprezintă puncte oficiale ale nici unei instituții publice și nu implică în nici un mod asemenea instituții, ele fiind elaborate și redactate conform opiniei autorului (autorilor), ținând cont de bibliografia recomandată de instituțiile abilitate și în conformitate cu legislația în vigoare la momentul elaborării.

Sintezele de față nu sunt neapărat și suficiente pentru promovarea examenelor. O bună pregătire necesită un studiu al tuturor surselor bibliografice recomandate de instituțiile abilitate!

CUPRINS

01. Abținerea și recuzarea	9
02. Acțiunea civilă în procesul penal: Noțiune; condiții ale exercitării acesteia	11
03. Acțiunea penală: noțiune; obiectul și subiecții acțiunii penale; trăsăturile acțiunii penale	16
04. Apărătorul ca participant la desfășurarea procesului penal. Drepturile și obligațiile acestuia	18
05. Apelul peste termen	20
06. Arestarea inculpatului: condiții, organe judiciare care pot lua măsura; durata	22
07. Arestarea învinuitului	27
08. Cauzele care împiedică punerea în mișcare a acțiunii penale sau care sting acțiunea penală	29
09. Cazuri de conexitate și indivizibilitate	36
10. Cazurile de asistență juridică obligatorie	38
11. Cazurile de contestație în anulare	39
12. Cazurile de revizuire	42
13. Căile de atac împotriva actelor prin care se dispune asupra luării, revocării, înlocuirii, încetării sau menținerii unei măsuri preventive.	46
14. Cercetarea judecătorească	47
15. Cercetarea la fața locului și reconstituirea	52
16. Cererea de reabilitare: titularii cererii de reabilitare, conținutul cererii de reabilitare	54
17. Citarea părților la judecată. Compunerea instanței de judecată. Asigurarea apărării	56
18. Citația ca act procedural: noțiune, conținut, loc de citare, înmânarea citației	57
19. Comparație între decădere și nulitate, ca sancțiuni procedurale penale	61
20. Competența funcțională și competența materială	63
21. Competența organelor de urmărire penală	68
22. Competența personală în materie penală	72
23. Conflictele de competență și excepțiile de necompetență	73
24. Confruntarea ca mijloc de probă	75
25. Constatarea infracțiunilor de audiență. Suspendarea judecății	76
26. Constatările tehnico-științifice și medico-legale	77
27. Decăderea și inadmisibilitatea - sancțiuni procedurale penale.	79

28. Declarațiile învinuitului sau ale inculpatului - mijloace de proba în procesul penal.	81
29. Declarațiile martorilor - mijloace de proba în procesul penal: noțiune, obligațiile și drepturile martorilor; persoanele care nu pot fi ascultate ca martor și persoane care nu sunt obligate să depună ca martor.	83
30. Declinarea de competență	86
31. Deliberarea: noțiune, obiect, procedură	87
32. Dezbaterile în fața primei instanțe; ultimul cuvânt al inculpatului.	89
33. Dispoziții speciale privind reținerea și arestarea preventivă a minorului.	90
34. Efectele recursului.	92
35. Efectul extensiv al apelului.	95
36. Efectul suspensiv și efectul devolutiv al apelului.	96
37. Exercițarea acțiunii civile: dreptul de opțiune; exercitarea din oficiu; exercitarea la instanța civilă.	97
38. Expertizele - mijloace de probă în procesul penal.	100
39. Extinderea acțiunii penale pentru alte acte materiale (în fața instanței de judecată).	104
40. Extinderea procesului penal pentru alte fapte și pentru alte persoane.	106
41. Fapte similare, auxiliare și negative; fapte și împrejurări care nu trebuie dovedite.	108
42. Felurile hotărârilor judecătorești.	110
43. Garantarea dreptului de apărare – principiu fundamental al dreptului penal (analiza detaliată).	112
44. Hotărârile penale supuse apelului. Titularii apelului.	115
45. Hotărârile penale supuse recursului.	117
46. Hotărârile supuse revizuirii: caracteristicile acestora, limitele în care poate fi exercitată revizuirea.	119
47. Incompatibilitatea judecătorilor, a procurorului, greșierului și organului de cercetare penală.	121
48. Inculpatul - parte în procesul penal; drepturi și obligații.	123
49. Interceptările și înregistrările audio sau video ca mijloace de proba.	124
50. Introducerea plângerii prealabile la instanța de judecată: condiții; procedura de judecată – Subiect netratat . <i>În prezent, plângerea prealabilă se adresează doar organului de cercetare penală sau procurorului</i> [art. 279 alin. 2 C. proc. pen.]	
51. Începerea urmăririi penale. Punerea în mișcare a acțiunii penale.	130
52. Înscrierile ca mijloace de probă în procesul penal. Deosebirea de mijloacele materiale de probă.	133
53. Învinuitul: drepturi și obligații; deosebirea de făptuitor și de inculpat	136
54. Judecarea infractorilor minori.	137

55. Liberarea provizorie pe cauțiune și sub control judiciar	140
56. Plângerea împotriva măsurilor și actelor de urmărire penală	145
57. Luarea, menținerea, înlocuirea, revocarea și încetarea de drept a măsurilor de prevenție.	148
58. Măsurile asiguratorii: noțiune, importanță, feluri.	151
59. Procedura privind tragerea la răspundere penală a persoanei juridice	154
60. Măsurile premergătoare ședinței de judecată (procedura preliminară)	159
61. Modalități speciale de ascultare a martorului	161
62. Modul de deliberare și redactare a hotărârii judecătorești.	162
63. Momentele desfășurării acțiunii penale: punerea în mișcare și exercitarea acesteia	165
64. Neagravarea situației în propriul apel	168
65. Noțiunea de infracțiune flagrantă. Cazurile de aplicare a procedurii speciale	169
66. Nulitățile ca sancțiuni procedurale penale.	171
67. Obiectul probațiunii: noțiune, faptele și împrejurările care formează obiectul probațiunii.	174
68. Obiectul și subiecții acțiunii civile.	177
69. Obligarea de a nu părăsi localitatea și obligarea de a nu părăsi țara – măsuri preventive.	180
70. Organele la care poate fi introdusă plângerea prealabilă.	184
71. Partea civilă: Noțiune; constituirea părții civile; modalități de constituire; drepturi și îndatoriri	186
72. Partea responsabilă civilmente: momentul până la care poate fi introdusă în procesul penal; modalități în care intră în procesul penal; drepturi și obligații.	189
73. Partea responsabilă civilmente: Noțiune; cazuri de răspundere pentru fapta altuia.	191
74. Partea vătămată în procesul penal: noțiune, constituire; drepturi și obligații.	194
75. Participarea procurorului, a părților și a altor persoane la judecarea cauzelor penale în prima instanță.	196
76. Percheziția ca mijloc de probă. Procedura efectuării percheziției și ridicarea de obiecte sau înscrisuri.	197
77. Pertinența, concludența și utilitatea probelor.	202
78. Plângerea prealabilă: noțiune, titularii plângerii prealabile și conținutul acesteia.	203
79. Plângerea și denunțul ca acte de sesizare a organelor de urmărire penală.	208
80. Prelungirea și menținerea arestării inculpatului.	211

81. Principiile fundamentale ale procesului penal român. Scurtă analiza a acestora.	214
82. Principiile specifice fazei de judecată a procesului penal.	218
83. Probele în procesul penal: noțiune, importanță, clasificare.	220
84. Procedura prezentării materialului de urmărire penală.	222
85. Procedura reabilitării judecătorești	224
86. Prorogarea de competență în cazul chestiunilor prealabile, al schimbării încadrării juridice sau a calificării faptei ce face obiectul judecății.	226
87. Protecția datelor de identificare a martorului.	229
88. Rechizitoriul ca act de trimitere în judecată.	230
89. Reluarea urmăririi penale.	232
90. Restituirea cauzei la procuror.	234
91. Restituirea lucrurilor și restabilirea situației anterioare săvârșirii infracțiunii.	235
92. Reținerea ca măsură preventivă.	236
93. Revocarea liberării provizorii - cazuri, procedură.	238
94. Rezolvarea acțiunii civile în procesul penal.	239
95. Rezolvarea cauzei penale (a laturii penale și a laturii civile).	241
96. Sarcina probațiunii. Aprecierea probelor.	243
97. Schimbarea încadrării juridice.	246
98. Scoaterea de sub urmărire penală. Clasarea cauzelor penale.	247
99. Strămutarea cauzelor penale: noțiune, teme, procedură.	250
100. Structura hotărârilor judecătorești pronunțate în prima instanță.	252
101. Suportarea cheltuielilor judiciare făcute de părți - cazuri.	254
102. Supravegherea exercitată de procuror în activitatea de urmărire penală.	257
103. Suspendarea urmăririi penale.	259
104. Ședința de judecată în prima instanță: început, deschidere, strigarea cauzei, verificarea legalității sesizării instanței; verificări privitoare la inculpat; măsuri privind marii, experții și interpreții; lămuriri, excepții, cereri.	261
105. Termenele în procesul penal: noțiune, clasificare, calcul.	263
106. Termenul de apel: concept; moment de la care curge termenul; repunerea în termen.	266
107. Terminarea urmăririi penale.	268
108. Urmărirea penală în cazul infractorilor minori.	271
109. Urmărirea penală și judecata în cadrul procedurii urgente.	273
110. Urmărirea penală: obiect; limite; trăsături caracteristice.	275
111. Valoarea probatorie a raportului de expertiză.	277

Subiectul nr. 1

ABȚINEREA ȘI RECUZAREA

1. ABȚINEREA. Abținerea¹ este instituția prin care cel aflat în incompatibilitate cere să nu participe la rezolvarea unei anumite cauze penale de care se leagă cazul de incompatibilitate². În altă ordine de idei, abținerea este o autorecuzare a organului, prin ea prevenindu-se recuzarea.

Pentru judecător și grefier manifestarea de voință se concretizează într-o declarație de abținere, care se adresează președintelui instanței³. Procurorul este obligat să declare procurorului care supraveghează cercetarea penală sau procurorului ierarhic superior că se abține de a participa la procesul penal, cu arătarea cazului de incompatibilitate ce constituie motivul abținerii.

Declarația de abținere se face de îndată ce persoana obligată la aceasta a luat cunoștință de existența cazului de incompatibilitate⁴.

Declarația de abținere (ca și cererea de recuzare) se judecă de complete constituite în compunerea prevăzută de lege pentru soluționarea cauzei în care a intervenit incidentul procedural, respectiv în compunerea de un judecător în cauzele în primă instanță, de 2 judecători în apel și de 3 judecători în recurs⁵.

2. RECUZAREA. Recuzarea reprezintă manifestarea de voință a uneia din părți prin care se solicită ca persoana incompatibilă să nu facă parte din completul de judecată sau din constituirea instanței de judecată. În acest sens legiuitorul a stabilit că dacă persoana incompatibilă nu a făcut declarație de abținere, ea poate fi recuzată atât în cursul urmăririi penale cât și în cursul judecății, de oricare dintre părți, de îndată ce partea a aflat despre existența cazului de incompatibilitate⁶.

Cererea de recuzare se face oral sau în scris, cu arătarea pentru fiecare persoană în parte a cazului de incompatibilitate invocat și a tuturor temeiurilor de fapt cunoscute la momentul recuzării. Cererea de recuzare poate privi numai pe acei judecători care compun completul de judecată. Nerespectarea acestor

¹ Potrivit art. 50 C. proc. pen., care reglementează abținerea: persoana incompatibilă este obligată să declare, după caz, președintelui instanței, procurorului care supraveghează cercetarea penală sau procurorului ierarhic superior, că se abține de a participa la procesul penal, cu arătarea cazului de incompatibilitate ce constituie motivul abținerii. Declarația de abținere se face de îndată ce persoana obligată la aceasta a luat cunoștință de existența cazului de incompatibilitate.

² Ion Neagu, „Tratat de procedură penală. Partea generală”, Editura Universul Juridic, București, 2008, p. 405

³ Adrian Ștefan Tulbure, Angela Maria Tatu, „Tratat de drept procesual penal”, Editura All Beck, București, 2001, p. 142.

⁴ A se vedea art. 50 alin. 2 din Codul de procedură penală, cu modificările și completările ulterioare.

⁵ Înalta Curte de Casație și Justiție, Decizia nr. LXIX (69) din 15 octombrie 2007, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 539 din 17/07/2008.

⁶ A se vedea: art. 51 alin. 1 C. proc. pen., modificat prin Legea nr. 356/2006 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală, precum și pentru modificarea altor legi, publicată în Monitorul Oficial nr. 677 din data de 7 august 2006.

condiții sau recuzarea aceleiași persoane pentru același caz de incompatibilitate și pentru temeuri de fapt cunoscute la data formulării unei cereri anterioare de recuzare care a fost respinsă atrage inadmisibilitatea cererii de recuzare, care se constată de completul în fața căruia s-a formulat recuzarea, cu participarea judecătorului recuzat.

Completul în fața căruia s-a formulat recuzarea, cu participarea judecătorului recuzat, se pronunță asupra măsurilor preventive.

3. PROCEDURA DE SOLUȚIONARE A ABȚINERII ȘI RECUZĂRII ÎN CURSUL JUDECĂȚII⁷. Pentru soluționarea, în cursul judecății, a declarației de abținere și a cererii de recuzare (a judecătorului, procurorului, magistratului-asistent sau grefierului) se desemnează un alt complet de judecată, care, va judeca în ședință secretă⁸, de îndată, ascultând concluziile procurorului când este prezent în instanță, iar dacă se găsește necesar, și părțile, precum și persoana care se abține sau a cărei recuzare se cere. Când abținerea sau recuzarea privește cazul când persoanele care se abțin ori sunt recuzate sunt soți, rude sau afini între ei, până la gradul al patrulea inclusiv, sau cererea privește procurorul, magistratul-asistent sau grefierul de ședință, instanța, admitând recuzarea, va stabili care dintre persoanele în cauză nu va lua parte la judecarea cauzei.

În caz de admitere a abținerii sau recuzării, dacă s-au îndeplinit unele acte sau s-au dispus unele măsuri procesuale, instanța va stabili în ce măsură actele îndeplinite ori măsurile dispuse se mențin. În cazul respingerii abținerii sau al recuzării se înlătură orice interdicție de participare la proces.

Încheierea prin care s-a admis sau respins abținerea, ca și aceea prin care s-a admis recuzarea nu sunt supuse nici unei căi de atac.

Când pentru soluționarea abținerii sau a recuzării nu se poate alcătui completul de judecată, abținerea sau recuzarea se soluționează de instanța ierarhic superioară. În cazul în care găsește întemeiată abținerea sau recuzarea și, din cauza abținerii sau recuzării, nu se poate alcătui completul de judecată la instanța competentă să soluționeze cauza, instanța ierarhic superioară desemnează pentru judecarea cauzei o instanță egală în grad cu instanța în fața căreia s-a formulat abținerea sau recuzarea. Este inadmisibilă recuzarea judecătorului chemat să decidă asupra recuzării.

4. PROCEDURA DE SOLUȚIONARE A ABȚINERII ȘI RECUZĂRII ÎN CURSUL URMĂRIRII PENALE⁹. Legiuitorul a prevăzut că, în cursul urmăririi penale,

⁷ A se vedea: art. 52 C. proc. pen., modificat prin Legea nr. 356/2006.

⁸ Nerespectarea cerinței legii cu privire la judecarea cererii de abținere sau recuzare în ședință secretă atrage nulitatea relativă a încheierii prin care s-a soluționat cererea – Ion Neagu, op. cit., ediția 2008, p. 407.

⁹ A se vedea: art. 53 C. proc. pen., modificat prin art. I pct. 36 din Legea nr. 281/2003, privind modificarea și completarea Codului de procedură penală și a unor legi speciale, publicată în Monitorul Oficial nr. 468 din data de 1 iulie 2003.

asupra abținerii sau recuzării persoanei care efectuează cercetarea penală ori a procurorului se pronunță procurorul care supraveghează cercetarea penală sau procurorul ierarhic superior. Cererea de recuzare privitoare la persoana care efectuează cercetarea penală se adresează fie acestei persoane, fie procurorului. În cazul în care cererea este adresată persoanei care efectuează cercetarea penală, aceasta este obligată să o înainteze împreună cu lămuririle necesare, în termen de 24 de ore, procurorului, fără a întrerupe cursul cercetării penale.

Procurorul este obligat să soluționeze cererea în cel mult 3 zile, printr-o ordonanță. Cererea de recuzare care privește pe procuror se soluționează în același termen și în aceleași condiții de procurorul ierarhic superior. Abținerea se soluționează potrivit aceluiași dispoziții amintite anterior.

Cele amintite în rândurile precedente cu privire la abținere și recuzare sunt deopotrivă aplicabile **expertului și interpretului**. Participarea ca expert sau ca interpret de mai multe ori în aceeași cauză nu constituie motiv de recuzare¹⁰.

Subiectul nr. 2

ACȚIUNEA CIVILĂ ÎN PROCESUL PENAL. NOȚIUNE, CONDIȚII ALE EXERCITĂRII ACESTEIA

Când regulile de conduită (prevăzute într-un cadru bine determinat) sunt încălcate, tulburând ordinea de drept, pentru restabilirea acesteia apare, în mod necesar, intervenția organelor de justiție care sunt chemate să aplice legea. Recurgerea la aceste organe presupune existența unui mijloc exercitat în conformitate cu prevederile legale. Un astfel de mijloc legal, prin care conflictul de drept este adus în fața justiției, este acțiunea în justiție.

Acțiunea în justiție nu se confundă cu dreptul lezat¹¹. Dreptul lezat prefigurează în plan juridic o relație a unei persoane față de o anumită valoare socială ocrotită de lege. Prin lezarea valorii sociale¹² ocrotite este încălcat dreptul, devenind exercitabilă acțiunea în justiție în vederea aplicării constrângerii față de persoana care a vătămat valoarea socială ocrotită prin lege. Dreptul la acțiune este un drept virtual înscris în norma care ocrotește o anumită valoare socială, iar dreptul lezat privește în mod concret valoarea socială în legătură cu care este constituit¹³.

¹⁰ Ar mai fi de reținut că potrivit art. 54 alin. (2) C. proc. pen, „Calitatea de expert este incompatibilă cu aceea de martor în aceeași cauză. Calitatea de martor are întâietate.

¹¹ I. Gorgăneanu, „Acțiunea penală”, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1977, p. 18.

¹² Potrivit art. 1 din Codul penal, care se referă la scopul legii penale, observăm că valorile sociale ocrotite sunt: suveranitatea, independența, unitatea și indivizibilitatea statului, persoana, drepturile și libertățile acesteia, proprietatea, precum și întreaga ordine de drept.

¹³ Ion Neagu, op. cit., ediția 2008, p. 269.

În procesul penal se pot exercita două tipuri de acțiuni:

- **acțiunea penală**
- și **acțiunea civilă**.

Acțiunea penală constituie instrumentul juridic cu ajutorul căruia conflictul de drept penal este adus spre soluționare organelor judiciare penale¹⁴.

Este posibil ca săvârșirea unei infracțiuni să producă, pe lângă urmările socialmente periculoase și un **prejudiciu material** sau **moral în dauna unei persoane fizice sau juridice**, caz în care infracțiunea este și **sursa unor obligații civile**. Mijlocul legal prin care persoana păgubită material cer să-i fie reparat prejudiciul cauzat este **acțiunea civilă**.

Acțiunea civilă constituie instrumentul juridic prin care sunt trași la răspundere civilă inculpatul și partea responsabilă civilmente¹⁵. Acțiunea civilă, în procesul penal are același izvor ca și acțiunea penală și anume săvârșirea infracțiunii. Astfel, întrucât prin aceeași faptă s-a încălcat atât norma de drept penal, cât și norma de drept civil, există temeiuri juridice ca fapta să atragă atât răspunderea penală, cât și răspunderea civilă¹⁶.

Așa cum am subliniat, aceste acțiuni au fost reunite în cadrul procesului penal întrucât își au izvorul în aceeași faptă. Legiuitorul a recurs la posibilitatea reunirii celor două acțiuni pentru a se evita pronunțarea unor soluții contradictorii. Părții vătămate i s-a lăsat însă și dreptul de a opta pentru exercitarea acțiunii civile în cadrul procesului civil.

Atunci când acțiunile sunt exercitate împreună în cadrul procesului penal, acțiunea penală constituie principalul, iar acțiunea civilă reprezintă accesoriul.

Acțiunea civilă poate fi alăturată acțiunii penale în cadrul procesului penal, prin constituirea persoanei vătămate ca parte civilă¹⁷.

Reținem că persoana care a suferit un prejudiciu ca urmare a săvârșirii infracțiunii poartă denumirea de persoană vătămată și aceeași persoană, dacă participă în procesul penal, are denumirea de parte vătămată¹⁸. Mai departe, persoana vătămată care exercită acțiunea civilă în cadrul procesului penal se numește parte civilă¹⁹.

¹⁴ Vintilă Dongoroz, Siegfried Kahane, George Antoniu, Constantin Bulai, Nicoleta Iliescu, Rodica Stănoiu, „Explicații teoretice ale Codului penal român. Partea generală”, Vol. I, Editura Academiei, București, 1975, p. 61; Ion Neagu, „Drept procesual penal. Tratat”, Editura Global Lex, București, 2002, p. 223.

¹⁵ A se vedea art. 14 alin. 1 din Codul penal.

¹⁶ Adrian Ștefan Tulbure, Angela Maria Tatu, op. cit., p. 59

¹⁷ A se vedea: art. 14 alin. 2 C. proc. pen.

¹⁸ În acest sens, art. 24 alin. 1 din Codul de procedură penală prevede că persoana care a suferit prin fapta penală o vătămare fizică, morală sau materială, dacă participă în procesul penal se numește parte vătămată.

¹⁹ Art. 24 alin. 2 din Codul de procedură penală.

Repararea pagubei se face potrivit dispozițiilor legii civile²⁰:

- în natură, prin restituirea lucrului, prin restabilirea situației anterioare săvârșirii infracțiunii, prin desființarea totală ori parțială a unui înscris și prin orice alt mijloc de reparare;
- prin plata unei despăgubiri bănești, în măsura în care repararea în natură nu este cu putință.

De asemenea, se acordă despăgubiri bănești pentru folosul de care a fost lipsită partea civilă. **Acțiunea civilă poate avea ca obiect și tragerea la răspundere civilă pentru repararea daunelor morale**, potrivit legii civile.

Persoana vătămată se poate constitui parte civilă în contra învinutului²¹ sau inculpatului²² și persoanei responsabile civilmente²³. Constituirea ca parte civilă se poate face în cursul urmăririi penale, precum și în fața instanței de judecată până la citirea actului de sesizare. Calitatea de parte civilă a persoanei care a suferit o vătămare prin infracțiune nu înlătură dreptul acestei persoane de a participa în calitate de parte vătămată în aceeași cauză. **Acțiunea civilă este scutită de taxa de timbru.**

Introducerea în procesul penal a persoanei responsabile civilmente²⁴ poate avea loc, la cerere sau din oficiu, fie în cursul urmăririi penale, fie în fața instanței de judecată până la citirea actului de sesizare. Persoana responsabilă civilmente poate interveni în procesul penal până la terminarea cercetării judecătorești la prima instanță, luând procedura din stadiul în care se află în momentul intervenției. Partea responsabilă civilmente are, în ce privește acțiunea civilă, toate drepturile pe care legea le prevede pentru învinuit sau inculpat.

Acțiunea civilă se pornește și se exercită și din oficiu, când cel vătămat este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă. În acest scop, organul de urmărire penală sau instanța de judecată va cere persoanei vătămate ca, prin reprezentantul său legal, ori, după caz, persoanei care îi încuviințează actele, să prezinte situația cu privire la întinderea pagubei materiale și a daunelor morale, precum și date cu privire la faptele prin care acestea au fost pricinuite. Instanța este obligată să se pronunțe

²⁰ A se vedea: art. 14 alin. 3 C. proc. pen.

²¹ Conform art. 229 din Codul de procedură penală, persoana față de care se efectuează urmărirea penală se numește învinuit cât timp nu a fost pusă în mișcare acțiunea penală împotriva sa.

²² Potrivit art. 23 din Codul de procedură penală, persoana împotriva căreia s-a pus în mișcare acțiunea penală este parte în procesul penal și se numește inculpat.

²³ Persoana chemată să răspundă, potrivit legii civile, pentru pagubele provocate prin fapta învinutului sau inculpatului, se numește parte responsabilă civilmente (art. 24 alin. 3 din Codul de procedură penală).

²⁴ Înalta Curte de Casație și Justiție, Secțiile Unite, prin Decizia Nr. I din 28 martie 2005, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 503 din 14/06/2005, a admis recursul în interesul legii declarat de procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție și a stabilit că societatea de asigurare participă în procesul penal în calitate de asigurător de răspundere civilă. Obligatorie, potrivit art. 414² alin. 2 din Codul de procedură penală – www.scj.ro

din oficiu asupra reparării pagubei și a daunelor morale, chiar dacă persoana vătămată nu este constituită parte civilă²⁵.

Procurorul poate susține în fața instanței acțiunea civilă pornită de persoana vătămată²⁶. Când cel vătămat este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă, procurorul, când participă la judecată, este obligat să susțină interesele civile ale acesteia, chiar dacă nu este constituită parte civilă.

Persoana vătămată care nu s-a constituit parte civilă în procesul penal poate introduce la instanța civilă acțiune pentru repararea pagubei materiale și a daunelor morale pricinuite prin infracțiune. Judecata în fața instanței civile se suspendă până la rezolvarea definitivă a cauzei penale. De asemenea, poate să pornească acțiune în fața instanței civile persoana vătămată care s-a constituit parte civilă sau pentru care s-a pornit din oficiu acțiunea civilă în procesul penal, dar acesta a fost suspendat. În caz de reluare a procesului penal, acțiunea introdusă la instanța civilă se suspendă.

Persoana vătămată care a pornit acțiunea în fața instanței civile poate să părăsească această instanță și să se adreseze organului de urmărire penală sau instanței de judecată, dacă punerea în mișcare a acțiunii penale a avut loc ulterior sau procesul penal a fost reluat după suspendare. Părăsirea instanței civile nu poate avea loc dacă aceasta a pronunțat o hotărâre chiar nedefinitivă.

Legiuitorul a prevăzut și unele cazuri speciale de rezolvare a acțiunii civile²⁷, prevăzând în acest sens că persoana vătămată constituită parte civilă în procesul penal poate să pornească acțiune în fața instanței civile, dacă instanța penală, prin hotărârea rămasă definitivă, a lăsat nesoluționată acțiunea civilă. În cazurile în care acțiunea civilă a fost exercitată din oficiu, dacă se constată din probe noi că paguba și daunele morale nu au fost integral reparate, diferența poate fi cerută pe calea unei acțiuni la instanța civilă.

Totodată, persoana vătămată se poate adresa cu acțiune la instanța civilă pentru repararea pagubelor materiale și a daunelor morale care s-au născut ori s-au descoperit după pronunțarea hotărârii penale de prima instanță.

Acțiunea civilă rămâne în competența instanței penale în caz de deces al uneia din părți, introducându-se în cauză moștenitorii acesteia. Când una din părți este o persoană juridică, în caz de reorganizare a acesteia, se introduc în cauză succesorii în drepturi, iar în caz de desființare sau de dizolvare se introduc în cauză lichidatorii.

Hotărârea definitivă a instanței penale are autoritate de lucru judecat în fața instanței civile care judecă acțiunea civilă, cu privire la existența faptei, a

²⁵ A se vedea art. 17 din Codul de procedură penală.

²⁶ Art. 18 din Codul de procedură civilă.

²⁷ A se vedea art. 20 din Codul de procedură penală.

persoanei care a săvârșit-o și a vinovăției acesteia. Hotărârea definitivă a instanței civile prin care a fost soluționată acțiunea civilă nu are autoritate de lucru judecat în fața organului de urmărire penală și a instanței penale, cu privire la existența faptei penale, a persoanei care a săvârșit-o și a vinovăției acesteia.

CONDIȚII ALE EXERCITĂRII ACȚIUNII CIVILE. Pentru exercitarea acțiunii civile în cadrul procesului penal trebuie îndeplinite cumulativ mai multe condiții astfel²⁸:

1. Infracțiunea să fi cauzat un prejudiciu material sau moral. Condiția analizată are în vedere faptul că acțiunea civilă nu poate fi exercitată în orice proces penal, întrucât unele infracțiuni (infracțiunile de pericol, exemplu de infracțiune de pericol: pătrunderea fără drept în sediul unei instituții publice), prin natura urmărilor lor, nu pot genera prejudicii materiale sau morale, și astfel este exclusă exercitarea acțiunii civile.

2. Între infracțiunea săvârșită și prejudiciu, să existe raport de cauzalitate. Inexistența acestui raport înlătură existența temeiului tragerii la răspundere a persoanei care a săvârșit fapta.

3. Prejudiciul să fie cert. Această condiție impune ca acțiunea civilă să fie exercitată pentru repararea unui prejudiciu sigur, atât sub aspectul existenței sale, cât și sub aspectul posibilităților de evaluare. Prejudiciul este cert când este constat, fiind astfel actual. Și prejudiciul viitor poate fi cert, în situația când este susceptibil de evaluare.

4. Prejudiciul să nu fi fost reparat, condiție cerută întrucât există posibilitatea ca, înainte de exercitarea acțiunii civile în procesul penal, prejudiciul cauzat prin infracțiune să fi fost acoperit total sau parțial de către alte persoane decât inculpatul. Însă, repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune, nu exclude de plin drept, posibilitatea exercitării acțiunii civile în procesul penal, întrucât există posibilitatea ca prejudiciul să nu fi fost acoperit integral, sau, dacă prejudiciul a fost plătit, total sau parțial, de terțe persoane cărora nu le revenea această obligație, acțiunea civilă poate fi exercitată în procesul penal în funcție de titlul cu care a fost acoperit prejudiciul.

5. Să existe manifestarea de voință din partea persoanei juridice sau a persoanei fizice cu capacitatea deplină de exercițiu de a fi despăgubită, condiție care se realizează prin constituirea de parte civilă²⁹.

²⁸ A se vedea: Ion Neagu, op. cit., ediția 2008, p. 311 și urm.

²⁹ Art. 24 alin. 2 din Codul de procedură penală.

Subiectul nr. 3
ACȚIUNEA PENALĂ: NOȚIUNE; OBIECTUL ȘI SUBIECȚII
ACȚIUNII PENALE; TRĂSĂTURILE ACȚIUNII PENALE

1. NOȚIUNE. Acțiunea penală constituie instrumentul juridic prin intermediul căruia se deduce în fața organelor judiciare raportul conflictual de drept penal în vederea tragerii la răspundere a celui vinovat de comiterea unei infracțiuni³⁰.

2. OBIECTUL ACȚIUNII PENALE. Acțiunea penală are ca obiect tragerea la răspundere penală a persoanelor care au săvârșit infracțiuni, se pune în mișcare prin actul de inculpare prevăzut de lege și se exercită în tot cursul procesului penal. Acțiunea penală nu are ca obiect aplicarea sancțiunii penale, întrucât ar însemna a reduce posibilitatea exercitării acțiunii penale numai în faza de judecată, concluzie inexactă întrucât acțiunea penală poate fi exercitată în tot cursul procesului penal.

3. SUBIECȚII ACȚIUNII PENALE. Subiecții acțiunii penale sunt în realitate subiecții principali ai raportului juridic procesual penal și anume statul, ca subiect activ al acțiunii penale și autorul infracțiunii, ca subiect pasiv al acestei infracțiuni. Subiecții oficiali sunt persoane care îndeplinesc atribuțiile privind activitatea organelor judiciare penale. Această categorie se subdivide în: subiecți oficiali judiciari (organele de cercetare penală, procurorii, judecătorii) și subiecții oficiali extrajudiciari (persoane cu atribuții de inspecție din inspecțiile de stat, poliție sanitară, poliție sanitar-veterinară, vamală etc., de organe de control și constatarea infracțiunilor, de experți oficiali etc.).

Subiecții particulari sunt persoane care participă la diferite raporturi procesuale. Ei se subdivid în două categorii: subiecții particulari principali care sunt părțile și subiecții particulari secundari care participă la celelalte raporturi procesuale. Părțile sunt inculpatul, partea vătămată, partea civilă și partea responsabilă civilmente³¹.

4. TRĂSĂTURILE ACȚIUNII PENALE. Ținând cont de specificitatea obiectului său precum și de reglementările legale în vigoare și nu în ultimul rând, de opiniile specialiștilor în domeniu³², putem spune că acțiunea penală are următoarele trăsături:

- acțiunea penală este o acțiune socială, în sensul că aparține societății și se exercită prin intermediul organelor statului anume investite în

³⁰ Vintilă Dongoroz, Siegfried Kahane, George Antoniu, Constantin Bulai, Nicoleta Iliescu, Rodica Stănoiu, op. cit., p. 61; Ion Neagu, op. cit., ediția 2002, p. 223.

³¹ Secțiunea III denumită – “Părțile în procesul penal”, din Capitolul II al Titlului I din partea generală a Codului de procedură penală (art. 23 și art. 24).

³² A se vedea pe larg: Ion Neagu, op. cit., ediția 2008, p. 274-276.

acest sens (de unde și denumirea că acțiunea penală aparține statului, trăsătură care deosebește acțiunea penală de cea civilă, care este privată);

- acțiunea penală este obligatorie (consecință directă a principiului oficialității procesului penal), ea trebuie pusă în mișcare în mod necesar ori de câte ori s-a săvârșit o infracțiune. În unele cazuri acțiunea penală nu mai este obligatorie, de exemplu, când punerea în mișcare a acțiunii penale este condiționată de plângerea prealabilă³³;
- este o acțiune indisponibilă, întrucât odată pusă în mișcare nu poate fi retrasă, trebuind fi continuată până la epuizarea ei care are loc prin rămânerea definitivă a soluției care se pronunță în cauza penală. Însă, și de la această regulă există excepții când persoana vătămată poate să-și retragă plângerea prealabilă³⁴ sau să se împăce cu făptuitorul³⁵;
- este indivizibilă (inclusiv când acțiunea penală este pusă în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate), în sensul că se întinde asupra tuturor celor care au participat la săvârșirea infracțiunii;
- acțiunea penală este individuală, urmare a principiului răspunderii penale personale, putând fi exercitată numai împotriva persoanelor care au calitatea de participanți la săvârșirea infracțiunii³⁶.

Acțiunea penală se pune în mișcare prin actul de inculpare prevăzut de lege și se poate exercita în tot cursul procesului penal³⁷.

³³ Potrivit art. 279 alin. 1 din Codul de procedură penală, punerea în mișcare a acțiunii penale se face numai la plângerea prealabilă a persoanei, în cazul infracțiunilor pentru care legea prevede că este necesară astfel de plângere.

³⁴ Potrivit art. 131 alin. 2 din Codul penal, retragerea plângerii prealabile înlătură răspunderea penală.

³⁵ Art. 132 din Codul penal prevede că împăcarea părților în cazurile prevăzute de lege înlătură răspunderea penală și stinge și acțiunea civilă. Împăcarea este personală și produce efecte numai dacă intervine până la rămânerea definitivă a hotărârii. Pentru persoanele lipsite de capacitate de exercițiu împăcarea se face numai de reprezentanții lor legali. Cei cu capacitate de exercițiu restrânsă se pot împăca cu încuviințarea persoanelor prevăzute de lege. Împăcarea produce efecte și în cazul în care acțiunea penală a fost pusă în mișcare din oficiu.

³⁶ Potrivit art. 1 alin. 1 din Codul penal, procesul penal are ca scop constatarea la timp și în mod complet a faptelor care constituie infracțiuni, astfel ca orice persoană care a săvârșit o infracțiune să răspundă potrivit vinovăției sale și nicio persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală.

³⁷ Art. 9 alin. 2 și 3 din Codul de procedură penală.

Subiectul nr. 4

APĂRĂTORUL CA PARTICIPANT LA DESFĂȘURAREA PROCESULUI PENAL. DREPTURILE ȘI OBLIGAȚIILE ACESTUIA

1. APĂRĂTORUL CA PARTICIPANT LA DESFĂȘURAREA PROCESULUI PENAL. Inculpatul, fiind de regulă, o persoană fără pregătire juridică și, de cele mai multe ori, chiar fără pregătire școlară prea multă, s-a simțit nevoia de a i se asigura asistență juridică din partea unui profesionist al dreptului, care a primit denumirea de apărător³⁸. Așadar, apărătorul este persoana care are o calificare juridică și care participă în procesul penal pentru a acorda asistență juridică unei părți.

Regula este **asistența juridică facultativă**, ceea ce înseamnă că partea care dorește să fie asistată în proces își alege un avocat care să-i acorde asistență juridică. **Asistența juridică obligatorie** există atunci când legea impune ca învinuitul sau inculpatul să fie asistat juridic.

Alegerea apărătorului poate fi făcută atât în cazul asistenței facultative, cât și în cazul celei obligatorii, însă apărătorul poate fi numit și din oficiu, când asistența juridică este obligatorie, iar învinuitul sau inculpatul nu și-a ales un apărător; în caz contrar hotărârile pronunțate fiind lovite de nulitate absolută.

Învinuitul sau inculpatul are dreptul să fie asistat de apărător în tot cursul urmăririi penale și al judecării, iar organele judiciare sunt obligate să-i aducă la cunoștință acest drept³⁹.

Asistența juridică este obligatorie când învinuitul sau inculpatul este minor, internat într-un centru de reeducare sau într-un institut medical educativ, când este reținut sau arestat chiar în altă cauză, când față de acesta a fost dispusă măsura de siguranță a internării medicale sau obligarea la tratament medical chiar în altă cauză ori când organul de urmărire penală sau instanța apreciază că învinuitul ori inculpatul nu și-ar putea face singur apărarea, precum și în alte cazuri prevăzute de lege.

În cursul judecării, asistența juridică este obligatorie și în cauzele în care legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa detențiunii pe viață sau pedeapsa închisorii de 5 ani sau mai mare.

Când asistența juridică este obligatorie, dacă apărătorul ales nu se prezintă nejustificat la data stabilită pentru efectuarea unui act de urmărire penală sau la termenul de judecată fixat și nici nu asigură substituirea, pleacă sau refuză să efectueze apărarea, organul judiciar ia măsuri pentru desemnarea

³⁸ Grigore Theodoru, „Tratat de drept procesual penal”, ediția a II-a, Editura Hamangiu, București, 2008, p. 179-180.

³⁹ A se vedea: art. 171 C. proc. pen.

unui apărător din oficiu care să-l înlocuiască, acordându-i timpul necesar pentru pregătirea apărării.

În cursul judecății, după începerea dezbaterilor, când asistența juridică este obligatorie, dacă apărătorul ales lipsește, nejustificat, la termenul de judecată și nu asigură substituirea, instanța ia măsuri pentru desemnarea unui apărător din oficiu care să-l înlocuiască, acordând un termen de minimum 3 zile pentru pregătirea apărării. Delegația apărătorului desemnat din oficiu încetează la prezentarea apărătorului ales. Dacă la judecarea cauzei apărătorul lipsește și nu poate fi înlocuit, cauza se amână.

2. DREPTURILE ȘI OBLIGAȚIILE APĂRĂTORULUI

În cursul urmăririi penale, apărătorul învinuitului sau inculpatului are dreptul să asiste la efectuarea oricărui act de urmărire penală și poate formula cereri și depune memorii. Lipsa apărătorului nu împiedică efectuarea actului de urmărire penală, dacă există dovada că apărătorul a fost încunoștințat de data și ora efectuării actului. Încunoștințarea se face prin notificare telefonică, fax, internet sau prin alte asemenea mijloace, încheindu-se în acest sens un proces-verbal⁴⁰.

Când asistența juridică este obligatorie, organul de urmărire penală va asigura prezența apărătorului la ascultarea învinuitului sau inculpatului. În cazul în care apărătorul învinuitului sau inculpatului este prezent la efectuarea unui act de urmărire penală, se face mențiune despre aceasta, iar actul este semnat și de apărător.

Persoana reținută sau arestată are dreptul să ia contact cu apărătorul, asigurându-i-se confidențialitatea convorbirilor. Apărătorul are dreptul de a se plânge dacă cererile sale nu au fost acceptate; când asistența juridică este obligatorie, precum și atunci când persoana reținută sau arestată are dreptul să ia contact cu apărătorul, procurorul este obligat să rezolve plângerea în cel mult 48 de ore.

În cursul judecății, apărătorul are dreptul să asiste pe inculpat, să exercite drepturile procesuale ale acestuia, iar în cazul când inculpatul este arestat, să ia contact cu acesta⁴¹.

În faza de judecată, drepturile apărătorului sunt mult mai largi decât în faza urmăririi penale: participă la judecată alături de partea pe care o apără. În cazul în care partea dorește să acționeze personal o consiliază cu privire la actele ce se efectuează și la atitudinea ce trebuie adoptată. Cel mai adesea, apărătorul, în prezența inculpatului, efectuează cererile, ridică excepțiile, pune

⁴⁰ A se vedea: art. 172 alin. 1 C. proc. pen. modificat prin Legea nr. 57/2008, publicată în M. Of. nr. 228 din 25 martie 2008.

⁴¹ Art. 172 alin. 7 din Codul de procedură penală.

concluzii. Poate exercita căile de atac, motivează și susține aceste motive la judecarea căilor de atac.

Exercitarea drepturilor procesuale ale părților nu se poate face decât în limita prevăzută de lege pentru partea respectivă privind implicarea în laturile procesului penal. Apărătorul nu poate exercita drepturile personale ale părților cum ar fi: ultimul cuvânt al inculpatului, nu se poate împăca cu partea adversă, nu poate retrage plângerea prealabilă sau să exercite o cale de atac dacă partea prezentă o confirmă oral sau în scris. Drepturi procesuale proprii: să ia cunoștință de dosarul cauzei, să asiste la ședințele de judecată secrete, să pună întrebări părții pe care o apără în cursul ascultării acesteia, să exercite calea de atac pentru onorariul convenit ca apărător din oficiu, să declare, ca substituit procesual, calea de atac în numele său, dar pentru partea pe care a asistat-o.

Apărătorul ales sau desemnat din oficiu este obligat să asigure asistența juridică a învinuitului sau inculpatului. Pentru nerespectarea acestei obligații, organul de urmărire penală sau instanța de judecată poate sesiza conducerea baroului de avocați, spre a lua măsuri⁴².

În privința acordării asistenței juridice celorlalte părți⁴³ prezente în procesul penal legea prevede că apărătorul părții vătămate, al părții civile și al părții responsabile civilmente are dreptul să asiste la efectuarea oricărui act de urmărire penală care implică audierea sau prezența părții căreia îi asigură apărarea și poate formula cereri și depune memorii. În cursul judecății, apărătorul exercită drepturile părții pe care o asistă.

Când organul judiciar apreciază că din anumite motive partea vătămată, partea civilă sau partea responsabilă civilmente nu și-ar putea face singură apărarea, dispune din oficiu sau la cerere luarea măsurilor pentru desemnarea unui apărător.

Subiectul nr. 5 APELUL PESTE TERMEN

CADRUL LEGAL. Potrivit legii, partea care a lipsit atât la toate termenele de judecată, cât și la pronunțare, poate declara apel și peste termen, dar nu mai târziu decât 10 zile de la data, după caz, a începerii executării pedepsei, sau a începerii executării dispozițiilor privind despăgubirile civile. Apelul declarat peste termen nu suspendă executarea. Instanța de apel poate suspenda executarea hotărârii atacate⁴⁴.

⁴² A se vedea art. 172 alin. 8 din Codul de procedură penală.

⁴³ A se vedea art. 173 – „Asistența celorlalte părți”, din Codul de procedură penală, modificat prin Legea nr. 356/2006.

⁴⁴ A se vedea: art. 365 C. proc. pen. modificat prin art. I pct. 170 din Legea nr. 356/2006, publicată în M. Of. nr. 677 din 7 august 2006.

Apelul peste termen este un remediu procesual, fiind mijlocul prin care o parte care, neavând cunoștință nici de judecată, nici de hotărârea pronunțată, a pierdut termenul de apel poate, totuși, supune hotărârea primei instanțe controlului judiciar al instanței de apel.

Pentru a-și găsi operativitatea apelul peste termen, este necesar ca partea să nu se fi folosit de calea de atac a apelului în termenul legal. Dacă partea a declarat apel în termen, apelul peste termen devine inutil, fiind totodată inadmisibil, întrucât împotriva aceleiași hotărâri nu se poate folosi de două ori aceeași cale de atac.

2. CONDIȚII PENTRU FOLOSIREA ACESTUI REMEDIU PROCESUAL.

Apelul peste termen este o formă specială a apelului obișnuit și nu constituie o cale de atac deosebită, întrucât, în afara unor caractere distinctive, este supusă aceluiași reguli procedurale ca și apelul ordinar⁴⁵. Apelul peste termen are „rolul” de a reda părților care au pierdut termenul de apel posibilitatea de a declanșa controlul instanței superioare este apelul peste termen.

Partea interesată să dispună de instituția apelului peste termen, trebuie să îndeplinească cumulativ două **condiții**:

- să fi lipsit atât la judecată, cât și la pronunțarea hotărârii. Această condiție trebuie interpretată în sensul că partea a lipsit la toate ședințele de judecată care s-au desfășurat până la pronunțarea hotărârii.
- cererea de apel să fi fost făcută nu mai târziu de 10 zile de la data, după caz, a începerii executării pedepsei sau a începerii executării dispozițiilor privind despăgubirile civile.

Partea interesată își păstrează dreptul de a face apel, chiar dacă i s-a făcut o comunicare, nelegală, însă a luat cunoștință de hotărârea pronunțată în orice alt mod. Instanța nu poate declara ca tardiv un apel introdus înainte de a se împlinit termenul de 10 zile, calculat de la începerea executării pedepsei sau a despăgubirilor civile, oricare ar fi data la care inculpatul sau partea responsabilă civilmente au primit comunicarea hotărârii.

EFACTE JURIDICE. Apelul peste termen fiind o formă, o variantă a apelului ordinar, produce aceleași efecte juridice ca și acesta, cu unele derogări prevăzute de lege.

Apelul peste termen produce un efect devolutiv și un efect extensiv. Însă, apelul peste termen, nu poate produce efectul suspensiv. Drept urmare, atâta timp cât apelul peste termen se află în curs de soluționare, executarea hotărârii atacate nu este cu nimic împiedicată, întrucât în sens contrar, partea

⁴⁵ Nicolae Volonciu, Tratat de procedură penală. Partea specială, Vol. II, Editura Paideia, București, 1996, p. 251.

apelantă ar putea folosi calea de atac a apelului peste termen pentru a împiedica executarea hotărârii.

Întrucât în cazul apelului peste termen suspendarea executării hotărârii nu operează „ope legis”, instanța de apel poate, totuși, conform art. 365 alin. 3 C.pr.pen., să dispună această măsură (suspendarea executării hotărârii). Este vorba de o facultate de care instanța de apel este îndreptățită să se folosească mai ales în acele situații în care apelul peste termen a fost declarat la scurt interval după expirarea termenului legal, deoarece această împrejurare vădește lipsa intenției de tergiversare și de întârziere a executării.

BIBLIOGRAFIE

1. Vintilă Dongoroz, Siegfried Kahane, George Antoniu, Constantin Bulai, Nicoleta Iliescu, Rodica Stănoiu, „*Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român*”, Vol. V-VI, Editura All Beck, București, 2003
2. Ion Neagu, „*Tratat de procedură penală. Partea generală*”, Editura Universul Juridic, București, 2008
3. Ion Neagu, „*Drept procesual penal. Tratat*”, Editura Global Lex, București, 2002
4. Grigore Theodoru, „*Tratat de drept procesual penal*”, ediția a II-a, Editura Hamangiu, București, 2008
5. Nicolae Volonciu, Alexandra Vasiliu, „*Codul de procedură penală comentat. Art. 1-61¹. Regulile de bază și acțiunile în procesul penal. Competența*”, Editura Hamangiu, București, 2007
6. Nicolae Volonciu, Alina Barbu, „*Codul de procedură penală comentat. Art. 62-135. Probele și mijloacele de probă*”, Editura Hamangiu, București, 2007
7. Nicolae Volonciu, Alexandru Țuculeanu, „*Codul de procedură penală comentat. Art. 200-286. Urmărirea penală*”, Editura Hamangiu, București, 2007
8. Nicolae Volonciu, Adina Vlășceanu, „*Codul de procedură penală. Art. 385¹-414², Recursul. Căile extraordinare de atac*”, Editura Hamangiu, București, 2007
9. N. Jidovu, „*Drept procesual penal*”, ediția 2, Editura C.H. Beck, București, 2007
10. Gh. Mateuț, „*Libertatea aprecierii probelor. Limite*”, în Revista de Drept Penal nr. 3/2004
11. G. Antoniu, A. Vlășceanu, A. Barbu, „*Codul de procedură penală - texte, jurisprudență, hotărâri C.E.D.O.*”, Editura Hamangiu, București, 2006
12. Theodor Mrejeru, Bogdan Mrejeru, „*Competența penală. aspecte teoretice și jurisprudența în materie*”, Editura Universul Juridic, București, 2006
13. V. Țuculeanu, A., „*Modificările și completările aduse Codului de procedură penală în privința percheziției*” Revista „Dreptul” nr. 7/2004
14. A. Crișu, „*Drept procesual penal. Proceduri speciale*”, Editura All Beck, București 2004

15. Nicolae Volonciu, „*Tratat de procedură penală. Partea specială*”, Vol. II, Editura Paideia, București, 1996
16. Adrian Ștefan Tulbure, Angela Maria Tatu, „*Tratat de drept procesual penal*”, Editura All Beck, București, 2001
17. Ioan Griga, „*Drept procesual penal. Partea generală. Teorie, jurisprudență și aplicații practice*”, Editura Oscar Print, București, 2004
18. Vintilă Dongoroz, Siegfried Kahane, George Antoniu, Constantin Bulai, Nicoleta Iliescu, Rodica Stănoiu, „*Explicații teoretice ale Codului penal român. Partea generală*”, Vol. I, Editura Academiei, București, 1975
19. Constituția României, revizuită în anul 2003;
20. Codul de procedură penală
21. Codul penal
22. Legea nr. 281 din 24 iunie 2003 privind modificarea și completarea Codului de procedură penală și a unor legi speciale, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 468 din 1 iulie 2003
23. Ordonanță de urgență nr. 66 din 10 iulie 2003 privind modificarea unor dispoziții din Codul de procedură penală, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 502 din 11 iulie 2003
24. O.U.G. nr. 109/2003 privind modificarea Codului de procedură penală și Legea nr. 159/2004 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 109/2003 privind modificarea Codului de procedură penală. A aprobat O.U.G. nr. 109/2003, modificând art. 52 alin. 7, art. 304, art. 350 alin. 1;
25. O.U.G. nr. 55/2004, pentru modificarea Codului de procedură penală. A abrogat art. 52 alin. (7);
26. O.U.G. nr. 72/2004 pentru completarea art. 209 din Codul de procedură penală. A introdus alin. 6 la art. 209;
27. Legea nr. 480/2004 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală. A modificat art. 228 alin. 6, art. 246 alin. 1, art. 278 alin. 3; a introdus alin. 3¹
28. Legea nr. 548/2004 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 55/2004 pentru modificarea Codului de procedură penală
29. Legea nr. 575/2004 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 72/2004 pentru completarea art. 209 din Codul de procedură penală Legea nr. 576/2004 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală. A modificat art. 311 alin.

- 2, denumirea Secțiunii III din Titlul II; a introdus art. 408¹; a abrogat art. 29 pct. 4, art. 409 - 414¹
30. Legea nr. 160/2005 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 58/2002 privind modificarea și completarea unor dispoziții din Codul penal referitoare la infracțiuni contra demnității și infracțiuni contra autorității, precum și a unor dispoziții din Codul de procedură penală. A aprobat cu modificări O.U.G. nr. 58/2002. Modificările efectuate asupra art. 27 pct. 1 lit. a) și art. 209 alin. 3.
 31. O.U.G. nr. 190/2005 pentru realizarea unor măsuri necesare în procesul de integrare europeană. A introdus lit. e¹ la art. 27 punctul 1;
 32. Legea nr. 275/2006 privind executarea pedepselor și a măsurilor dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal;
 33. Legea nr. 356/2006 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală, precum și pentru modificarea altor legi;
 34. O.U.G. nr. 60/2006 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală, precum și pentru modificarea altor legi;
 35. Legea nr. 79 din 26 martie 2007 pentru modificarea Codului de procedură penală;
 36. O.U.G. nr. 31/2008 pentru modificarea Codului de procedură penală, publicată în M. Of. nr. 224/2008;
 37. Legea nr. 57/2008, pentru modificarea Codului de procedură penală, publicată în M. Of. nr. 228/2008.
 38. www.ccr.ro
 39. www.scj.ro
 40. www.mpublic.ro